

8 juli 2023

Flitspeilingen impact en draagvlak opvang Oekrainers

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Definitief rapport 8 juli 2023

Rapportnummer: 2023 / 125

Introductie

Aanleiding

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft I&O Research gevraagd om flitspeilingen uit te voeren naar de impact van en het draagvlak voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. I&O Research voert tevens periodiek peilingen uit voor het ministerie van Justitie en Veiligheid naar de houding van Nederlanders tegenover de komst en de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Om overlap te voorkomen zijn deze peilingen in deze meting gecombineerd. De peiling liep van dinsdag 23 mei 10:00 uurtot en met woensdag 24 mei 10:00 uur.

Uitvoering onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd onder 1.091 Nederlanders van 18 jaar en ouder, die lid zijn van het I&O Research Panel. Dit is ruim voldoende om op basis van de resultaten betrouwbare uitspraken te kunnen doen. Er zijn 2.700 personen benaderd voor dit onderzoek. De respons op dit onderzoek bedraagt 44 procent.

Op de data is een weging (op randtotalen) toegepast op de achtergrondkenmerken: leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond, stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 en regio (op basis van de Nielsen 4-indeling van het CBS). De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee zijn de verhoudingen in de steekproef op deze achtergrondkenmerken representatief voor de werkelijke verhoudingen in de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

- In de tekst worden alleen significante verschillen benoemd.
- In sommige gevallen tellen percentages niet op tot het totaal of tot meer dan 100 procent. Dit komt door afrondingsverschillen.
- Bij sommige vragen waren meerdere antwoorden mogelijk. Dit staat bij de uitkomsten vermeld.

Introductie

Leeswijzer

Dit onderzoek gaat in op zes verschillende thema's die te maken hebben met sociale stabiliteit. Deze thema's gebruikt het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid (SZW) als themasignalering voor maatschappelijke onrust.

Als eerste zullen wij ingaan op de *saamhorigheid*. In dit onderzoek betreft dit het contact met vluchtelingen uit Oekraïne of Rusland en voor welke van deze landen inwoners meer sympathie ervaren. Daarna komt het thema *spanningen en polarisatie* aan bod, waar we in zullen gaan op de ervaren polarisatie als gevolg van de oorlog in Oekraïne, wie ervaart deze polarisatie en waar?

Als derde thema komt het *opvangen van vluchtelingen uit Oekraïne in gemeenten* aan bod. Hier wordt ingegaan op het draagvlak in de gemeente, of inwoners weten dat er vluchtelingen uit Oekraïne worden opgevangen en hoe zij vervolgens vinden dat hun gemeente met deze opvang omgaat. Vervolgens zullen we ingaan op eventuele gepercipieerde verschillen tussen de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en vluchtelingen uit andere landen onder het kopje *gevoel van dubbele maat*. Het thema *nieuwe tegenstellingen* gaat in dit onderzoek met name over of inwoners achter de houding van de Nederlandse overheid jegens de oorlog in Oekraïne staan en of mensen vinden dat er voldoende aandacht uitgaat naar andere oorlogen en conflicten in de wereld. Tot slot zullen we bij het laatste thema *vertrouwen in de overheid en media* verder ingaan op het vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid en media en of inwoners de berichtgeving neutraal vinden of niet.

Naast deze zes thema's is het onderwerp *handelingsperspectief* ook onderdeel van de themasignalering. Hoewel het interessant is om uit te vragen wat inwoners doen om zich bijvoorbeeld weerbaar te maken tegen desinformatie, is een enquête minder goed geschikt om de diepgang op te zoeken en de beweegredenen van inwoners goed te doorgronden. Daarom komt dit thema in deze peiling niet aan bod.

Tot slot sluit het onderzoek omtrent de impact en het draagvlak voor de opvang van Oekraïners van het ministerie van SZW aan bij het onderzoek over hetzelfde onderwerp van het ministerie van JenV dat I&O Research periodiek uitvoert. Sommige vragen van de peiling van het ministerie van JenV lenen zich ook goed voor het bespreken van de thema's zoals aangeduid door het ministerie van SZW. Wanneer vragen uit het onderzoek van het ministerie van JenV besproken worden, zal dit op de betreffende sheet zijn vermeld.

Introductie

Analyse

De uitkomsten splitsen we, waar relevant, uit naar de achtergrondkenmerken regio, leeftijd en opleidingsniveau. Ook beschrijven we, indien de verschillen significant zijn, samenhang tussen vragen.

Voor de uitsplitsing naar regio maken wij gebruik van de Nielsen-5, waarin onderscheid gemaakt wordt tussen het zuiden (Limburg, Brabant en Zeeland), het oosten (Overijssel, Gelderland en Flevoland), het noorden (Drenthe, Groningen en Friesland), het westen exclusief de drie grote steden (Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht) en de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag).

Voor de variabele opleiding hanteren wij de terminologie laag-, middelbaar en hoogopgeleid. Dit is een bewuste keuze, omdat onderscheid naar theoretisch en praktisch opgeleiden niet toereikend genoeg is om een indeling op basis van onderwijsniveau te vervangen. Hiervoor is het onderscheidend vermogen te laag.¹

Daarnaast worden er uitsplitsingen gemaakt tussen inwoners die contact hebben met mensen uit Oekraïne, inwoners die contact hebben met mensen uit Rusland, inwoners die met beide contact hebben en inwoners die met geen van beide contact hebben. Ook maken we, waar relevant, onderscheid tussen inwoners die vooral voor Oekraïne sympathie ervaren in de oorlog, inwoners die vooral voor Rusland sympathie ervaren, inwoners die voor beide landen sympathie ervaren en inwoners die voor geen van beide landen sympathie ervaren.

Verder vroegen wij in de vragenlijst of inwoners zeker weten of denken te weten dat hun gemeente vluchtelingen uit Oekraïne opvangt. Hierbij gaat het om opvang geregeld door de gemeente en niet bij particulieren thuis. Tot slot maken wij ook een uitsplitsing naar de mate waarin inwoners positief zijn over de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland.

¹ Zie ook het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS): <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/discussion-papers/2021/invulling-praktisch-en-theoretisch-opgeleiden?onepage=true>

1

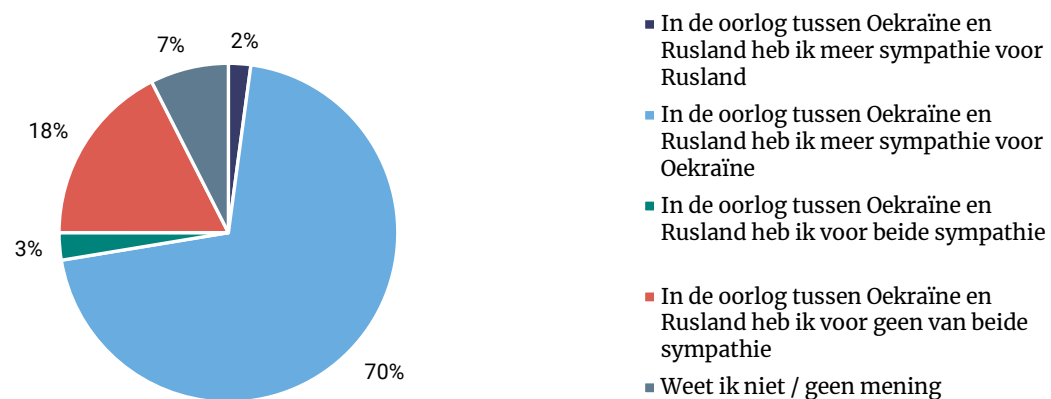
Saamhorigheid

Sympathie en contact

Merendeel sympathiseert met Oekraïne in de oorlog

- Aan inwoners stelden wij de vraag voor wie zij meer sympathie hebben in de oorlog tussen Oekraïne en Rusland.
- Het merendeel van de Nederlanders (70%) heeft meer sympathie voor Oekraïne dan voor Rusland. Een op de vijf heeft voor geen van beide sympathie (18%). Twee procent heeft meer sympathie voor Rusland en 3 procent heeft voor beide landen sympathie.

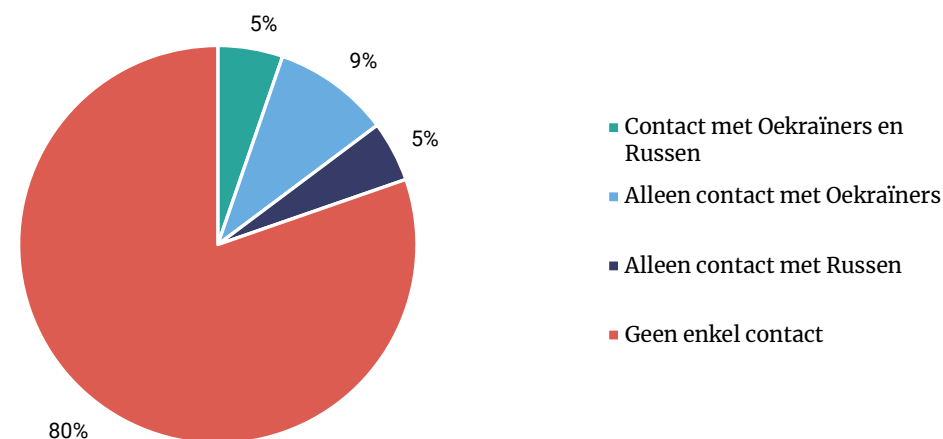
Figuur 1. Kun je aangeven welke stelling het beste overeenkomt met jouw mening? Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

Acht op de tien inwoners geen contact met Russen/Oekraïners

- Daarnaast vroegen wij of inwoners van Nederland contact hebben met Oekraïners of Russen. Hiermee bedoelen wij zowel vluchtelingen alsook Oekraïners en Russen die al langer in Nederland wonen. Onder contact verstaan wij daadwerkelijk gesprekken voeren, niet enkel gedag zeggen in het voorbijgaan.
- Acht van de tien Nederlanders hebben geen contact met Oekraïners of Russen. Een op de tien heeft alleen contact met Oekraïners. Vijf procent alleen met Russen, vijf procent met beiden.

Figuur 2. Heb je contact met mensen met een Oekraïense achtergrond die in Nederland wonen? / Heb je contact met mensen met een Russische migratieachtergrond die in Nederland wonen?. Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

2

Spanningen en polarisatie

Spanningen en polarisatie

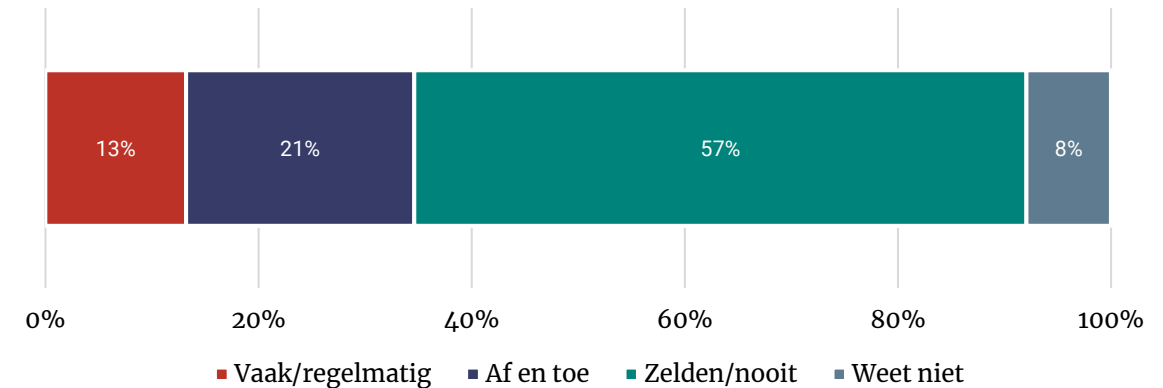
Een derde ervaart polarisatie als gevolg van de oorlog in Oekraïne

- Uit het onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) blijkt dat een ruime meerderheid van de Nederlanders zich zorgen maakt over polarisatie.¹
- Aan inwoners van Nederland legden wij het volgende voor: *De volgende vragen gaan over mogelijke (sterke) tegenstellingen die jij in de samenleving ervaart, als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Dit komt vaak tot uiting in het steeds meer tegenover elkaar komen te staan. Zo kan er sprake zijn van een groot verschil in standpunten, een sterk wij-zij-denken, een harde toon naar andere groepen, vermijding van contact, confrontaties en/of een gebrek aan vertrouwen in de ander. We noemen dit ook wel ‘polarisatie’ en vroegen hoe vaak zij zelf dergelijke polarisatie ervaren als gevolg van de oorlog in Oekraïne.*
- Ruim de helft ervaart zelf geen polarisatie als gevolg van de oorlog (57%). Een op de vijf ervaart dit af en toe (32%), 13 procent vaak of regelmatig.

¹ zie <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2022/12/29/ergernis-over-harde-toon-en-extreme-uitingen-in-politieke-en-publieke-debat>

Figuur 3. Hoe vaak ervaar je zelf dergelijke polarisatie (als gevolg van de oorlog in Oekraïne)? Bijvoorbeeld in contacten met familie, vrienden, collega's, burens of op eigen sociale media. Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

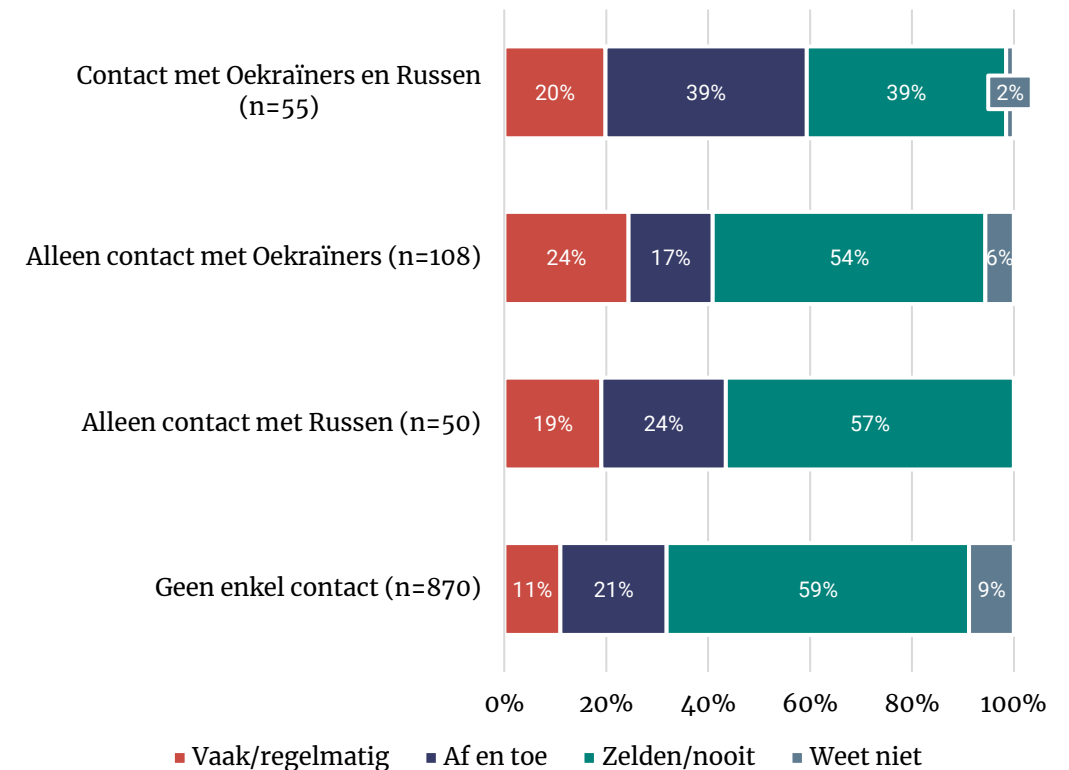
- Hoger opgeleiden zeggen vaker zelden of nooit polarisatie te ervaren (62%) in vergelijking met lager opgeleiden (50%).
- Aan inwoners stelden we in dit onderzoek ook nog de vraag of zij zeker weten of denken te weten dat er vluchtelingen uit Oekraïne in hun gemeente worden opgevangen (zie sheet 15). We zien een duidelijke samenhang tussen deze vraag en de mate waarin inwoners polarisatie ervaren. Onder de groep die zeker weet dat in de eigen gemeente vluchtelingen worden opgevangen, geeft 17 procent aan vaak of regelmatig last te hebben van polarisatie als gevolg van de oorlog. Dit is aanzienlijk hoger dan de groep die denkt dat er geen vluchtelingen worden opgevangen in de gemeente (10%).

Spanningen, polarisatie en contact

Inwoners die contact hebben met Russen en/of Oekraïners ervaren vaker polarisatie dan inwoners die geen enkel contact hebben

- Als we verder inzoomen op de samenhang tussen het ervaren van polarisatie als gevolg van de oorlog en het contact dat inwoners hebben met Oekraïners en Russen, zien wij een duidelijke samenhang.
- Een kwart van de inwoners die alleen contact heeft met Oekraïners, ervaart vaak tot regelmatig polarisatie als gevolg van de oorlog (24%). Onder inwoners die aangeven geen contact te hebben met beide groepen (zowel Russen als Oekraïners) ligt dit met 11 procent beduidend lager.
- Vier op de tien inwoners die contact hebben met zowel Oekraïners alsook Russen ervaren af en toe polarisatie. Onder inwoners die met geen van beide contact hebben, ligt dit beduidend lager (21%).
- Zes op de tien inwoners die geen enkel contact hebben met zowel Oekraïners als Russen ervaren zelden tot nooit polarisatie als gevolg van de oorlog (59%). Dit is beduidend hoger dan het aandeel inwoners dat met beide groepen contact heeft (39%).

Figuur 4. Hoe vaak ervaar je zelf dergelijke polarisatie (als gevolg van de oorlog in Oekraïne)? Uitsplitsing naar contact met Oekraïners/Russen. Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

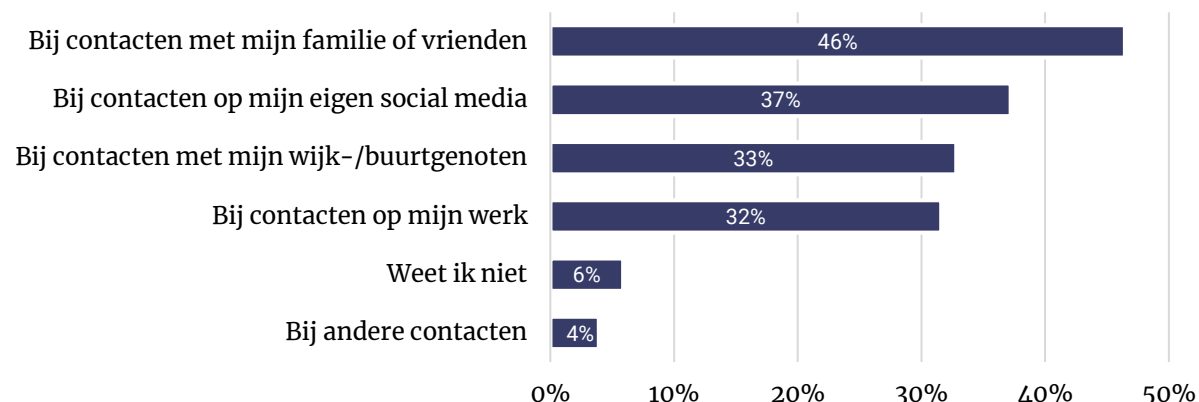

Spanningen en polarisatie: waar?

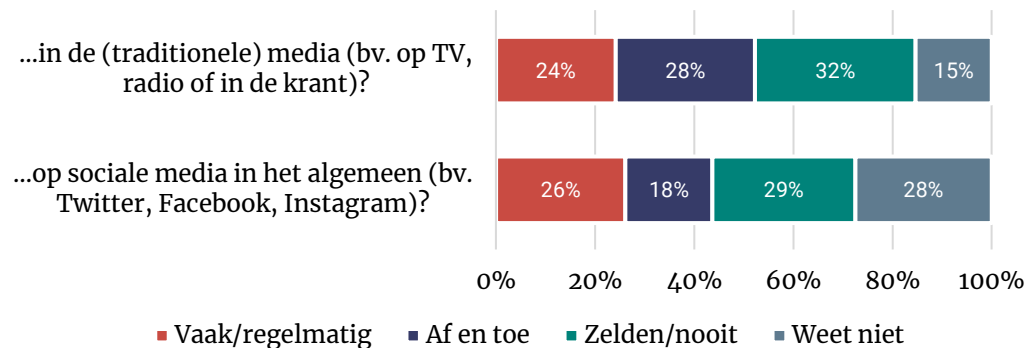
Polarisatie vooral in contact familie of vrienden

- Inwoners die polarisatie vanwege de oorlog ervaren, noemen dat ze dit vooral tegenkomen bij contacten met familie en vrienden (46%). Iets meer dan een derde ervaart dit op de eigen sociale media (37%). Een derde ervaart dit in de wijk (33%) en op het werk (32%).
- Iets meer dan de helft van de Nederlanders ervaart polarisatie in de (traditionele) media (53%). Een iets kleinere groep van 44 procent komt dat ook tegen op sociale media. Bij beide kanalen is er ook een groep Nederlanders die zegt het niet te weten of ze daar polarisatie ervaren (resp. 28% en 15%). Ongeveer drie op de tien Nederlanders ervaren nooit polarisatie in de traditionele media (32%) of op sociale media (29%).
- Zeven op de tien inwoners die in de oorlog tussen Oekraïne en Rusland meer sympathie hebben voor Rusland geven aan vaak tot regelmatig polarisatie als gevolg van de oorlog te ervaren (71%). Wanneer inwoners meer sympathie hebben voor Oekraïne of voor beide partijen geen sympathie hebben, ligt dit aanzienlijk lager (resp. 25% en 29%).

Figuur 5. Waar kom je deze polarisatie vooral tegen? Basis: Nederlanders die wel eens polarisatie ervaren, n=373.

Figuur 6. Hoe vaak ervaar je zelf dergelijke polarisatie (als gevolg van de oorlog in Oekraïne)...? Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

3

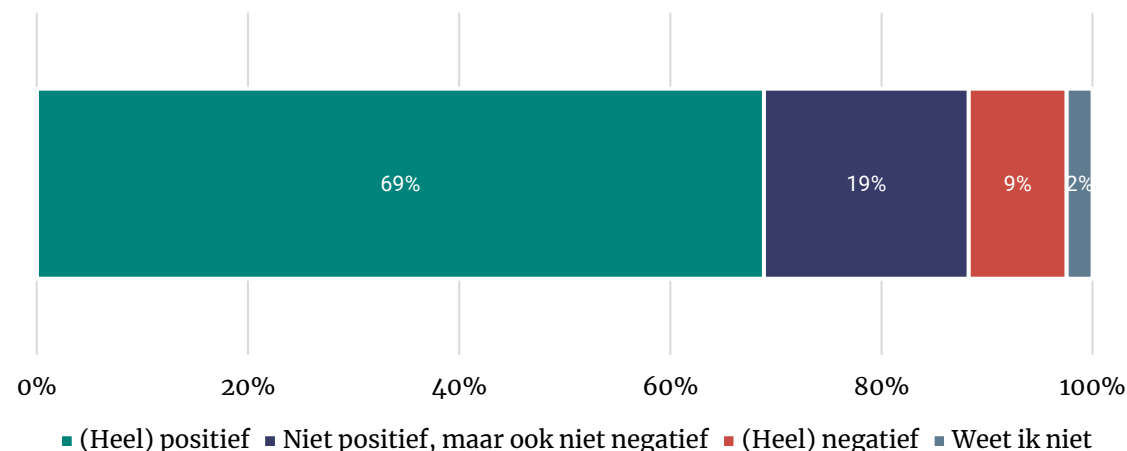
Behoeften gemeenten

Opvang vluchtelingen uit Oekraïne

Zeven op de tien positief over opvang Oekraïense vluchtelingen

- Zeven op de tien Nederlanders vinden het positief dat Nederland Oekraïense vluchtelingen opvangt (69%). Een op de vijf staat hier neutraal tegenover (19%) en 9 procent is hier geen voorstander van. In de peilingen die I&O Research periodiek voor het ministerie van Justitie en Veiligheid uitvoert, is er een dalende trend te zien in het draagvlak voor de opvang sinds de eerste uitvraag van 15 maart 2022. Toen was 82 procent nog (heel) positief over de opvang.¹
- Binnen de groep die sympathiseert met Oekraïne (82%) of met beide partijen (67%) staat een groter aandeel positief tegenover opvang in vergelijking tot de groep die voor geen van beide sympathie heeft (37%). Vooral inwoners die meer voor Rusland sympathie hebben geven aan negatief aan te kijken tegen de opvang van vluchtelingen (63%). Dit is aanzienlijk hoger in vergelijking met inwoners die meer sympathie hebben voor Oekraïne of beide partijen (beide 2%) of die voor geen van beide sympathie hebben (30%).

Figuur 7. Hoe positief of negatief vind je het dat vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland worden opgevangen? Basis: alle Nederlanders, n=1.091. Bron: 10^e flitspeiling vluchtelingen uit Oekraïne, ministerie van Justitie en Veiligheid

¹ voor meer inzicht in de ontwikkeling over de periode maart 2022 - mei 2023, zie peiling van Justitie en Veiligheid:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2023/05/25/flitspeiling-10e-vluchtelingen-uit-oekraïne-mei-2023>

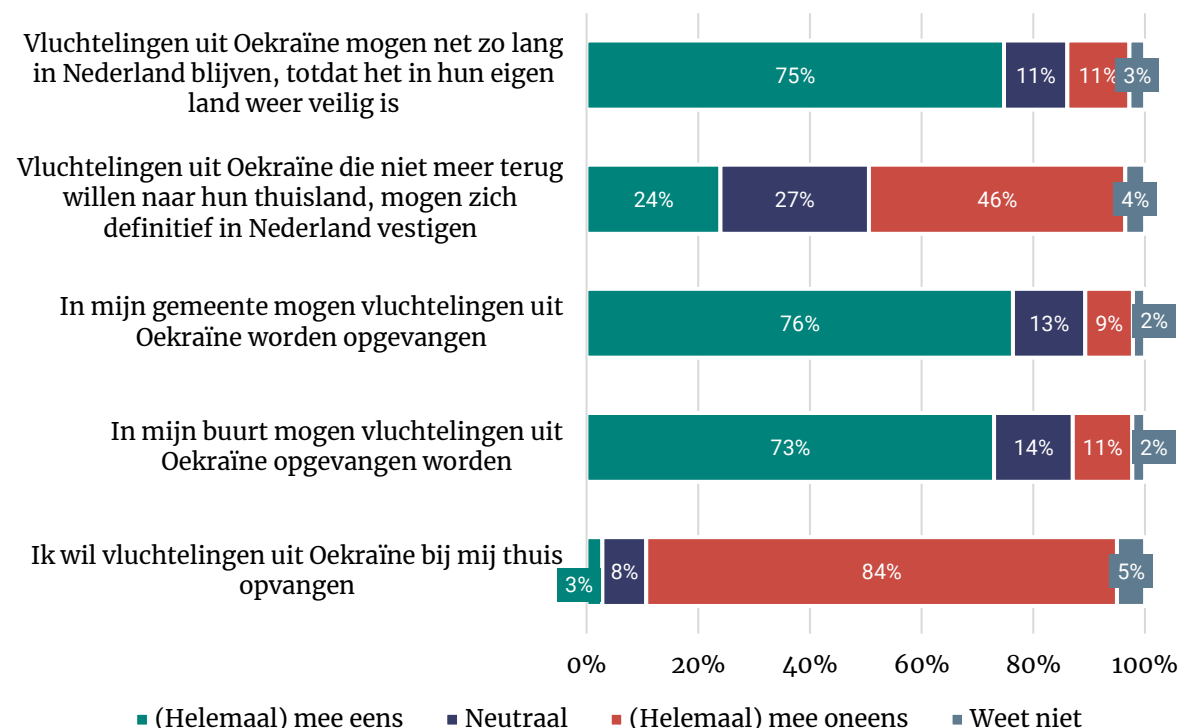

Draagvlak opvang (1)

Merendeel vindt dat Oekraïense vluchtelingen mogen blijven totdat het in hun eigen land weer veilig is

- Driekwart van de inwoners vindt dat vluchtelingen uit Oekraïne net zo lang in Nederland mogen blijven, totdat het in hun eigen land weer veilig is (75%). Een kwart is het (helemaal) eens (24%) dat vluchtelingen zich definitief in Nederland mogen vestigen, bijna de helft vindt dit niet wenselijk (46%).
- Daarnaast noemt driekwart dat Oekraïense vluchtelingen in hun gemeente (76%) of hun buurt (73%) opgevangen mogen worden. Een op de tien Nederlanders wil dat niet.
- Een klein deel van de bevolking (3%) wil vluchtelingen bij hun thuis opvangen. Ruim acht op de tien (84%) zien dit niet zitten.
- Sinds de eerste meting van 15 maart, uitgevoerd voor het ministerie van Justitie en Veiligheid, is er een lichte daling te zien in het draagvlak voor de opvang van vluchtelingen in de gemeente (84%: 15 maart), buurt (82%: 15 maart) en bij inwoners thuis (8%: 15 maart).¹

Figuur 8. In hoeverre ben je het eens of oneens met de volgende stellingen? Basis: alle Nederlanders, n=1.091. Bron: 10^e flitspeiling vluchtelingen uit Oekraïne, ministerie van Justitie en Veiligheid

¹ voor meer inzicht in de ontwikkeling over de periode maart 2022 - mei 2023, zie peiling van Justitie en Veiligheid:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2023/05/25/flitspeiling-10e-vluchtelingen-uit-oekraïne-mei-2023>

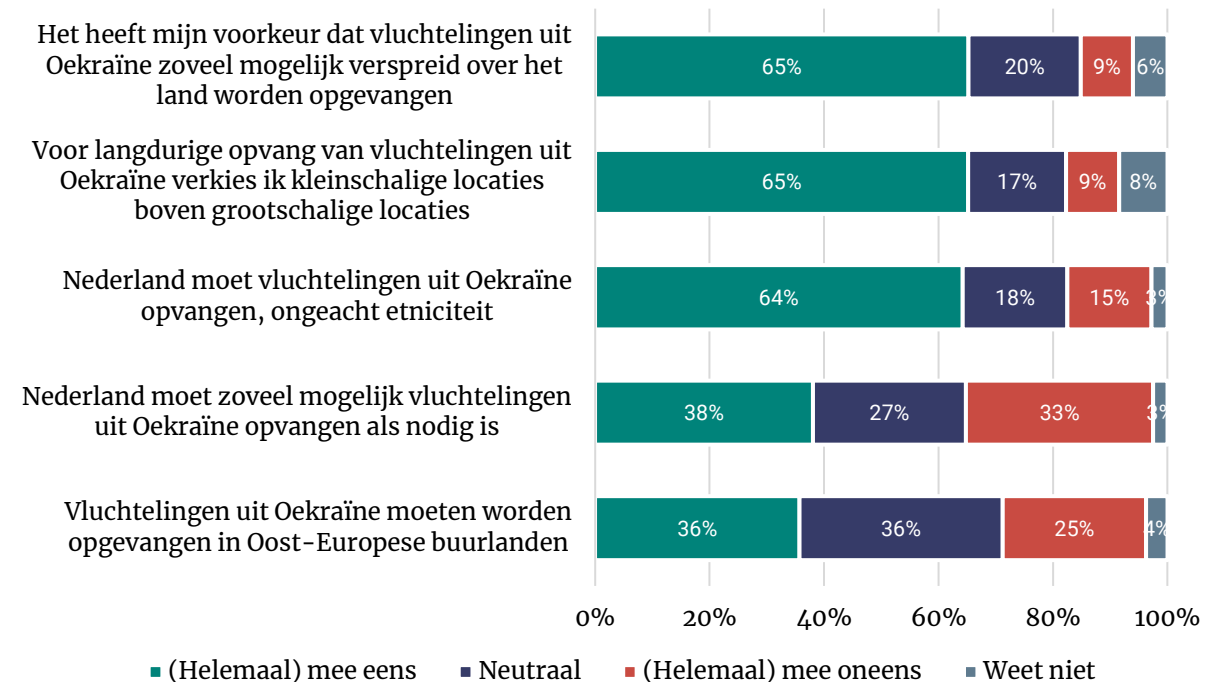

Draagvlak opvang (2)

Merendeel is voorstander van verspreiden van vluchtelingen over het land, en kleinschalige locaties

- Twee derde van de Nederlanders is voorstander van het zoveel mogelijk verspreiden van vluchtelingen over het land, een even grote groep verkiest kleinschalige boven grootschalige opvanglocaties.
- Twee derde vindt dat vluchtelingen uit Oekraïne moeten worden opgevangen, ongeacht hun etniciteit.
- Vier op de tien vinden dat Nederland zoveel mogelijk Oekraïense vluchtelingen moet opvangen als nodig is, volgens 36 procent moeten Oekraïense vluchtelingen worden opgevangen in Oost-Europese buurlanden.

Figuur 9. In hoeverre ben je het eens of oneens met de volgende stellingen? Basis: alle Nederlanders, n=1.091. Bron: 10^e flitspeiling vluchtelingen uit Oekraïne, ministerie van Justitie en Veiligheid

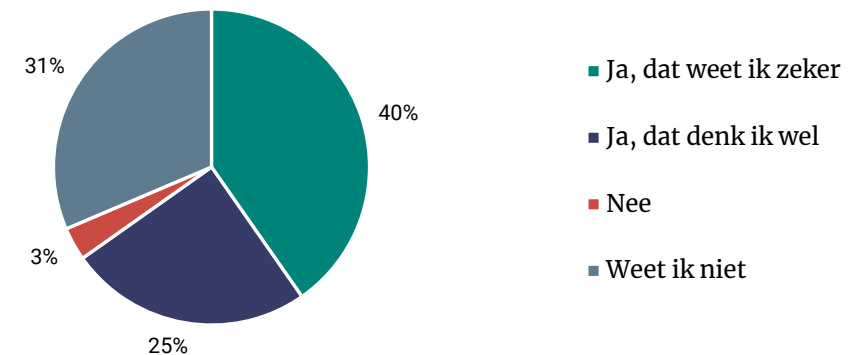

Bekendheid opvang eigen gemeente

Twee derde weet of vermoedt dat eigen gemeente Oekraïense vluchtelingen opvangt

- Aan inwoners stelden wij de vraag of zij weten of er vluchtelingen uit Oekraïne opgevangen worden in de opvanglocaties die door de gemeente zijn geregeld. Hiermee bedoelen wij dus niet tijdelijke opvang van vluchtelingen uit Oekraïne bij inwoners thuis.
- Vier op de tien weten zeker dat er in hun gemeente vluchtelingen worden opgevangen (40%), een kwart denkt dit te weten (25%). Volgens 3 procent gebeurt dat niet. Een relatief grote groep (31%) geeft aan niet te weten of er in hun gemeente vluchtelingen worden opgevangen.
- Vier op de tien inwoners van het westen (42%) en het zuiden (41%) en bijna de helft van het oosten (48%) geven aan zeker te weten dat hun gemeente vluchtelingen opvangt, allen aanzienlijk hoger dan het aandeel in de drie grote steden (23%). Ruim vier op de tien inwoners van de drie grote steden geven aan het niet te weten of er in hun gemeente vluchtelingen worden opgevangen (44%), beduidend hoger dan het aandeel in de rest van het westen (28%).

Figuur 10. Worden er in jouw gemeente vluchtelingen uit Oekraïne opgevangen in opvanglocaties die door de gemeente zijn geregeld? Basis: alle Nederlanders, n=1.091

- De groepen die contact hebben met zowel Oekraïners als Russen, of alleen Oekraïners weten vaker zeker (beiden 60%) dat de eigen gemeente Oekraïense vluchtelingen opvangt dan degenen die geen enkel contact hebben (37%).

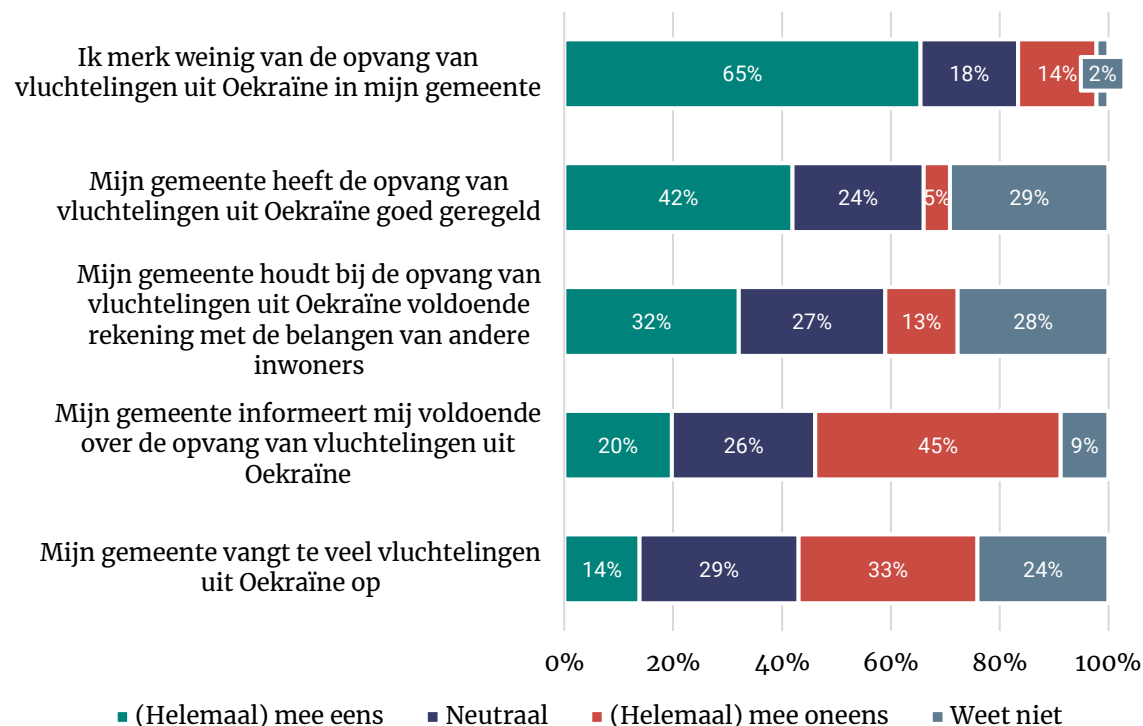

Draagvlak opvang in eigen gemeente

Twee derde merkt weinig van de opvang Oekraïense vluchtelingen

- Van de inwoners die weten of vermoeden dat er vluchtelingen in hun gemeente worden opgevangen, geeft twee derde aan weinig te merken van de opvang (65%).
- Vier op de tien vinden dat de gemeente de opvang van vluchtelingen goed heeft geregeld (42%). Een klein deel (5%) is het hier (helemaal) mee oneens. Drie op de tien geven aan het niet te weten (29%).
- Daarnaast vindt een op de drie inwoners dat de gemeente bij de opvang voldoende rekening houdt met de belangen van andere inwoners (32%). Een op de acht is het hier (helemaal) mee oneens (13%). Ook hier geven bijna drie op de tien 'weet niet' aan (28%).
- Bijna de helft (45%) vindt dat de gemeente inwoners onvoldoende informeert over de opvang. Een op de vijf krijgt voldoende informatie.
- Een op de zeven (14%) vindt dat de gemeente te veel vluchtelingen uit Oekraïne opvangt. Een derde is het hier (helemaal) mee oneens. Een kwart geeft het aan niet te weten (24%).
- Er zijn verschillen zichtbaar tussen de groepen sympathisanten. Zo vindt de groep die meer sympathie heeft voor Oekraïne bijvoorbeeld vaker dat de opvang van vluchtelingen goed is geregeld (45%) dan de groep die voor geen beiden sympathie heeft (29%).

Figuur 12. In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen? Basis: Nederlanders die zeker weten of vermoeden dat vluchtelingen uit Oekraïne in hun gemeente worden opgevangen, n=727.

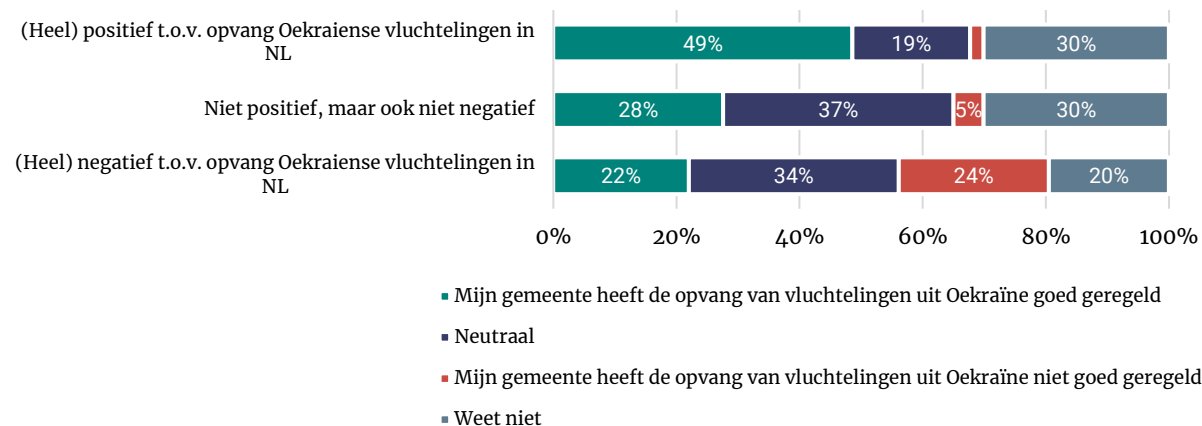

Samenhang houding opvang en opvang gemeente (1)

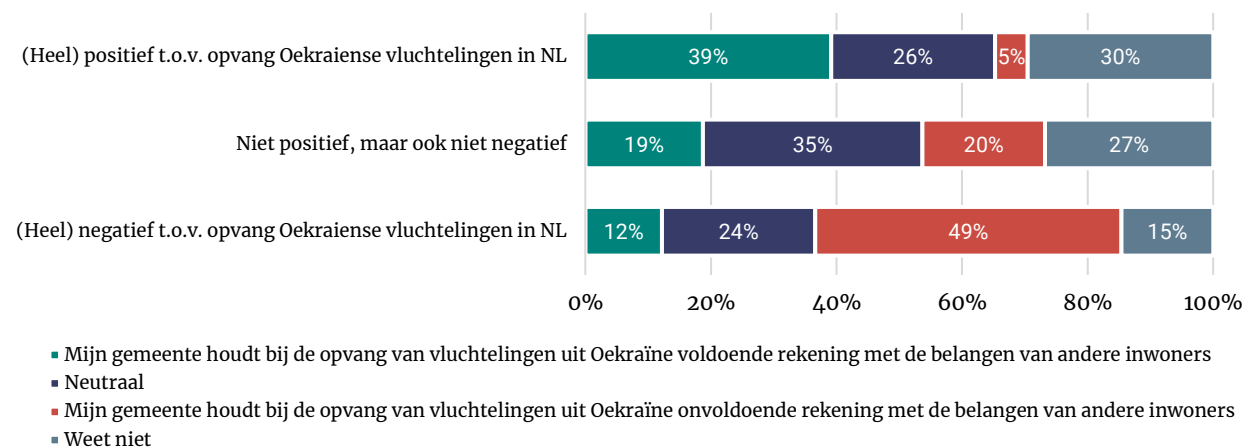
Voorstanders vaker positief over opvang gemeente

- Er is een duidelijke samenhang te zien tussen inwoners die over het algemeen positief dan wel negatief staan tegenover de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland en de houding die zij hebben met betrekking tot de stellingen over hoe de opvang geregeld is door de gemeente.
- Leesvoorbeeld figuur 13: van de Nederlanders die (heel) positief zijn t.o.v. de opvang van Oekraïense vluchtelingen in Nederland, vindt 49 procent dat de gemeente de opvang goed heeft geregeld, 19 procent is neutraal, 2 procent vindt dat de gemeente de opvang niet goed heeft geregeld. Drie op de tien geven aan het niet te weten. Onder inwoners die (heel) negatief zijn t.o.v. de opvang vindt 22 procent dat de gemeente de opvang goed heeft geregeld, is 34 procent neutraal, geeft 24 procent aan dat de gemeente dit niet goed heeft geregeld en weet 20 procent het niet.
- Uit figuur 14 blijkt een duidelijke samenhang tussen het rekening houden met de belangen van inwoners bij de opvang en de houding jegens de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in het algemeen. Vier op de tien inwoners die positief zijn over het opvangen van Oekraïense vluchtelingen in Nederland, vinden dat de gemeente voldoende rekening houdt met belangen van andere inwoners (39%). Van de groep die negatief tegenover de opvang staat, is dit aanzienlijk kleiner (12%). Van deze groep vindt de helft dat de gemeente onvoldoende rekening houdt met de belangen van andere inwoners (49%). Onder voorstanders van opvang vindt 5 procent dit.

Figuur 13. Mijn gemeente heeft de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne goed geregeld. Naar: Hoe positief of negatief vind je het dat vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland worden opgevangen? Basis: Nederlanders die zeker weten of denken dat vluchtelingen uit Oekraïne in hun gemeente worden

Figuur 14. Mijn gemeente houdt bij de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne voldoende rekening met de belangen van andere inwoners. Naar: Hoe positief of negatief vind je het dat vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland worden opgevangen? Basis: Nederlanders die zeker weten of denken dat vluchtelingen uit Oekraïne in hun gemeente worden opgevangen, n=727

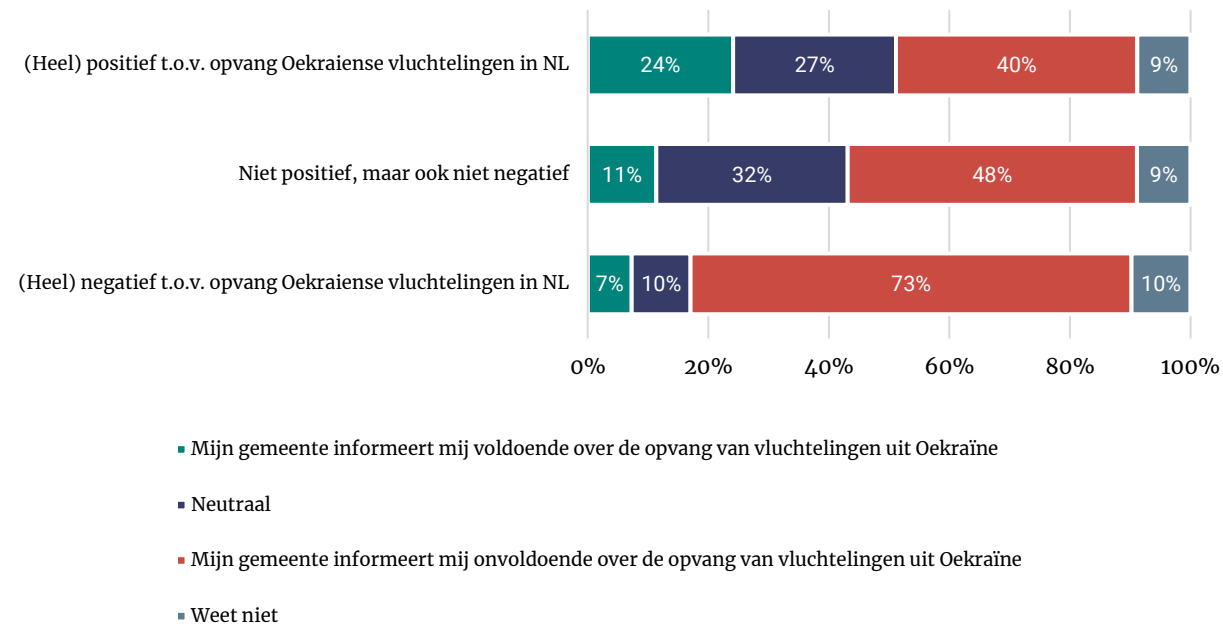

Samenhang houding opvang en opvang gemeente (2)

Tegenstanders opvang minder tevreden informatievoorziening gemeente over opvang vluchtelingen uit Oekraïne

- Figuur 15 laat de samenhang zien tussen de tevredenheid over de informatievoorziening en de houding tegenover de opvang vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland. Driekwart van de inwoners die negatief staan tegenover de opvang van Oekraïners in Nederland, vindt dat de gemeente hen niet goed informeert over de opvang (73%). Onder voorstanders van de opvang is dat 40 procent.

Figuur 15. Mijn gemeente informeert mij voldoende over de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Naar: Hoe positief of negatief vind je het dat vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland worden opgevangen? Basis: Nederlanders die zeker weten of denken dat vluchtelingen uit Oekraïne in hun gemeente worden opgevangen, n=727

4

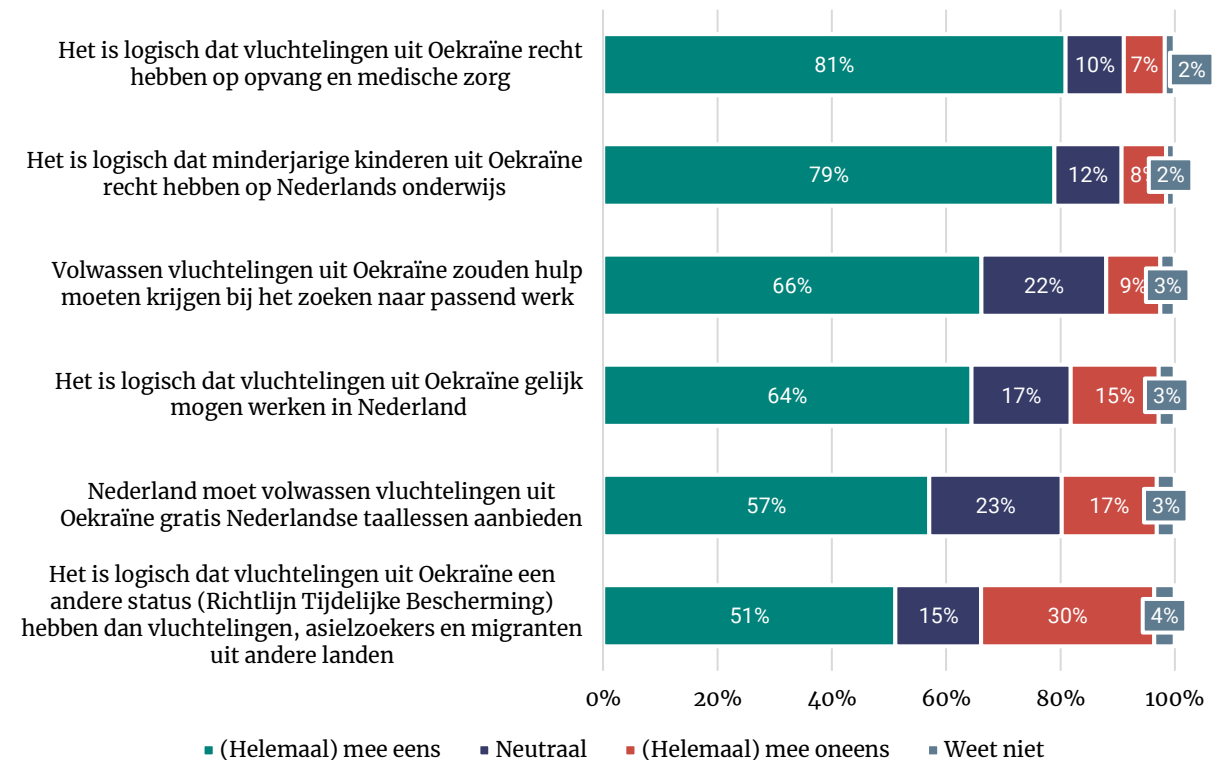
Gevoel van dubbele maat

Draagvlak Richtlijn Tijdelijke Bescherming

Merendeel voorstander Richtlijn Tijdelijke Bescherming

- Voor het ministerie van Justitie en Veiligheid vroegen wij sinds maart 2022 of mensen het logisch vinden dat vluchtelingen uit Oekraïne een andere status hebben dan vluchtelingen, asielzoekers en migranten uit andere landen.
- De helft vindt het logisch dat vluchtelingen uit Oekraïne een andere status hebben dan vluchtelingen, asielzoekers en migranten uit andere landen (51%). Drie op de tien zijn het daar niet mee eens. Dit is stabiel sinds de peiling van 25 maart voor het ministerie van Justitie en Veiligheid waarin deze vraag voor het eerst gesteld werd (resp. 48% en 30%).
- Op de vraag of het logisch is dat vluchtelingen uit Oekraïne recht hebben op verschillende voorzieningen, antwoorden inwoners relatief positief. Een meerderheid van de Nederlanders vindt het logisch dat Oekraïense vluchtelingen recht hebben op opvang en medische zorg (81%), Nederlands onderwijs (79%) en hulp bij het zoeken naar passend werk (66%). Ook vindt twee derde het logisch dat Oekraïense vluchtelingen gelijk mogen werken in Nederland (64%), 57 procent geeft aan dat Nederland volwassen Oekraïense vluchtelingen Nederlandse taallessen moet aanbieden.

Figuur 16. In hoeverre ben je het eens of oneens met de volgende stellingen? Basis: alle Nederlanders, n=1.091. Bron: 10^e flitspeiling vluchtelingen uit Oekraïne, ministerie van Justitie en Veiligheid

Gevoel van dubbele maat

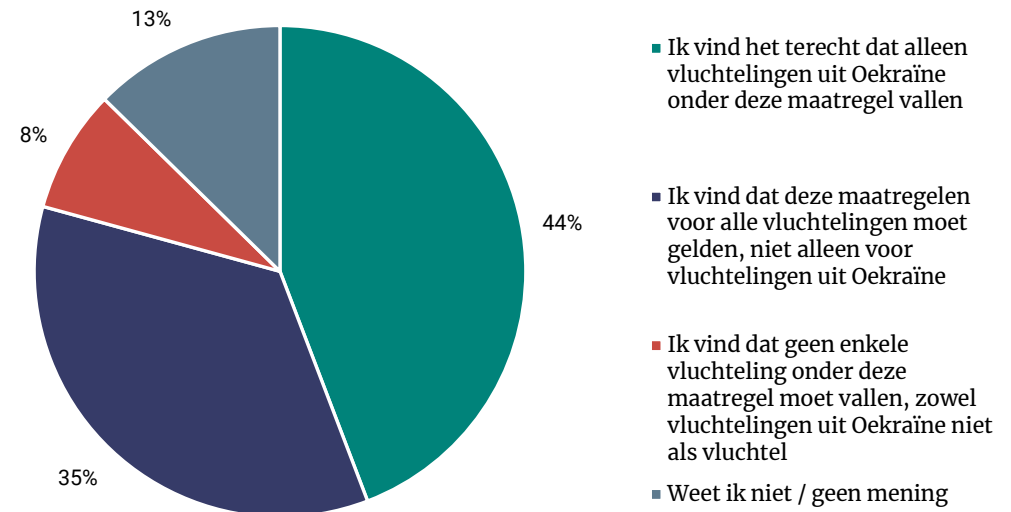
Nipte minderheid vindt het terecht dat RTB alleen geldt voor Oekraïense vluchtelingen

- Iets minder dan de helft (44%) vindt het terecht dat alleen vluchtelingen uit Oekraïne onder de RTB vallen. Een derde vindt dat deze richtlijn voor alle vluchtelingen zou moeten gelden, 8 procent vindt dat geen enkele vluchteling onder deze maatregel zou moeten vallen.
- De helft van de groep die sympathiseert met Oekraïne vindt het terecht dat de RTB alleen voor Oekraïense vluchtelingen geldt (52%). Dit is hoger ten opzichte van de groep die voor geen van beide sympathie voelt (23%).
- De groep die heel of tamelijk negatief staat tegenover de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland vindt relatief vaak dat geen enkele vluchteling onder de RTB zou moeten vallen (resp. 59% en 47%). Voorstanders van opvang vinden juist vaak dat alleen Oekraïense vluchtelingen onder deze maatregel zouden moeten vallen, of dat deze maatregelen voor alle vluchtelingen zouden moeten gelden.

In de vragenlijst werd de RTB kort toegelicht met onderstaand stukje tekst:

'Zoals eerder vermeld vallen vluchtelingen uit Oekraïne onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming van de Europese Unie. Deze tijdelijke bescherming geeft vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland recht op opvang, medische zorg en onderwijs voor minderjarige kinderen. Daarnaast biedt deze richtlijn de mogelijkheid aan vluchtelingen uit Oekraïne om in Nederland te werken. Deze richtlijn geldt alleen voor vluchtelingen uit Oekraïne en niet voor vluchtelingen, asielzoekers en migranten uit andere landen. Als vluchtelingen onder deze richtlijn vallen, dan mogen zij tot 4 maart 2024 in Nederland blijven.'

Figuur 17. Kun je aangeven welke stelling het beste overeen komt met jouw mening? Basis: alle Nederlanders n=1.091.

Gevoel van dubbele maat: toelichting

We vroegen Nederlanders hun antwoord toe te lichten. Waarom vinden zij het terecht dat alleen vluchtelingen uit Oekraïne onder deze maatregelen vallen? Of waarom vinden zij dat deze maatregel voor alle, of juist geen vluchtelingen zou moeten gelden? Hieronder een greep uit de antwoorden die zij gaven.

Inwoners vinden het terecht dat vluchtelingen uit Oekraïne onder de maatregel vallen, omdat hun land actief in oorlog verkeerd. Daarnaast verwachten sommigen dat de vluchtelingen maar tijdelijk in Nederland verblijven. Tot slot zien inwoners het ook als een verplichting, omdat Oekraïne in de buurt ligt.

Inwoners die vinden dat alle vluchtelingen onder deze maatregel moeten vallen, noemen dit voornamelijk dat alle vluchtelingen gelijk zijn en recht hebben op een bestaan. Ook noemen sommigen dat het de integratie kan bevorderen als andere vluchtelingen ook eerder aan het werk kunnen.

Een beperkt deel vindt dat geen enkele vluchteling onder de maatregel moet vallen (8%). De redenen hiervoor zijn uiteenlopend. Een deel noemt hier ook dat alle vluchtelingen gelijk zijn. Anderen vinden dat we te veel vluchtelingen hebben en dat het openstellen van deze maatregelen zorgt dat er te veel bijkomen.

“Aanname is dat Oekraïense vluchtelingen tijdelijke vluchtelingen zijn, dus terugkeren wanneer dit mogelijk is. Andere groepen hebben eerst een verblijfsvergunning nodig.”

“Die hebben het echt nodig. Veel asielzoekers uit andere landen komen hier terwijl er in hun eigen land geen oorlog is.”

“Net zoals jaren eerder dit voor Syriërs kon gelden. De acute noodsituatie voor een groot aantal mensen vraagt om andere maatregelen, zoals deze.”

“Oekraïne hoort bij Europa. Logisch dat er bij zo'n verbond extra afspraken gemaakt worden.”

“Zijn voor een groot deel tijdelijke vluchtelingen en als ze werken kosten ze ons geen geld en dragen ze bij aan de aan de onze samenleving.”

“Al deze mensen hebben recht op gelijke behandeling.”

“Er zijn meer landen waar de situatie echt lastig is en er zou geen onderscheid moeten zijn.”

“Het is onrechtvaardig nu, en er is voldoende werk voor deze mensen. Sterker nog: we halen nu massaal Oost-Europese arbeidsmigranten hier naartoe, terwijl er in dure opvangplekken vluchtelingen zich vervelen. Als ze mogen werken leren ze de taal en het land sneller kennen.”

“Vluchteling is vluchteling.”

“Waarom onderscheid maken in het land waar mensen van vluchten.”

“Zodat zij ook een steentje kunnen bijdragen in de maatschappij en kunnen gaan werken.”

“Er moeten geen uitzonderingen gemaakt worden, of wel, of niet. Maar Nederland geeft de eigen bevolking geen gratis zorg, waarom aan vluchtelingen wel. Het is beter om ze te stimuleren te gaan werken, zodat dat ze ook het kunnen betalen.”

“Ik vind ‘bed brood bad’, voldoende. Ze moeten mogelijkheid hebben om te werken en noodzorg. Geen onderwijs, geen hazenlip operaties die kunnen wachten. Laat ze zich voorbereiden op terugkeer wanneer mogelijk.”

“Ons systeem is overbelast.”

“Ze hebben nooit premies en zorgkosten betaald en dat moet allemaal betaald worden door de Nederlandse belastingbetaler.”

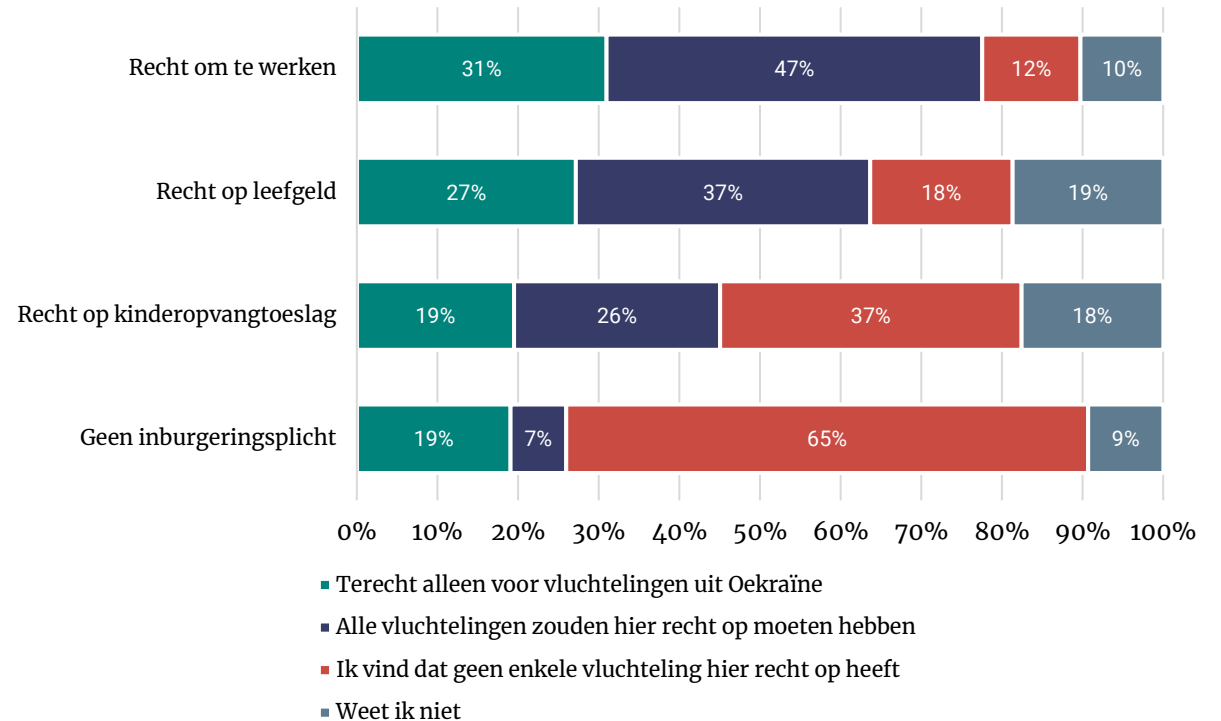

Gevoel van dubbele maat: maatregelen RTB

Nipte minderheid vindt dat alle vluchtelingen recht op werk moeten hebben

- Inwoners kregen verschillende stellingen voorgelegd met maatregelen van de RTB die voor vluchtelingen uit Oekraïne gelden.
- Drie op de tien vinden het terecht dat alleen Oekraïense vluchtelingen direct het recht hebben om te werken in Nederland (31%). Bijna de helft vindt dat alle vluchtelingen hier recht op zouden moeten hebben (47%).
- Een kwart vindt het terecht dat alleen Oekraïense vluchtelingen recht hebben op leefgeld (27%). Volgens 37 procent zouden alle vluchtelingen hier recht op moeten hebben, 18 procent vindt dat geen enkele vluchteling hier recht op heeft.
- Een op de vijf vindt het terecht dat alleen Oekraïense vluchtelingen recht hebben op kinderopvangtoeslag (19%), een kwart vindt dat alle vluchtelingen daar recht op zouden moeten hebben (26%). Bijna vier op de tien zijn van mening dat geen enkele vluchteling hier recht op heeft (37%).
- Een op de vijf vindt het terecht dat voor Oekraïense vluchtelingen geen inburgeringsplicht geldt (19%). De meerderheid, 65 procent, vindt dat alle vluchtelingen een inburgeringsplicht moeten hebben. Een klein deel, 7 procent, vindt dat geen enkele vluchteling verplicht moet inburgeren.

Figuur 18. Welke stelling past het best bij jouw mening? Basis: alle Nederlanders n=1.091.

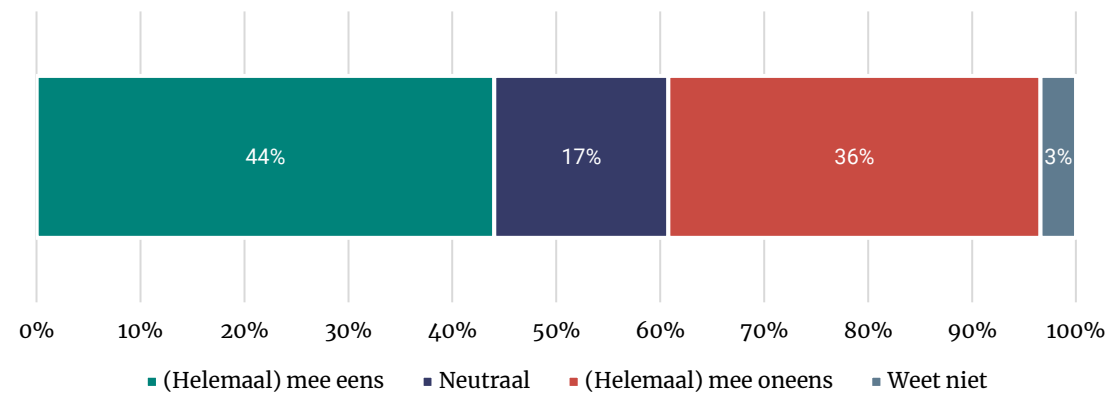

Gevoel van dubbele maat: huisvesting

Nederlanders verdeeld of huisvesting vluchtelingen uit Oekraïne niet ten koste gaat van andere groepen

- Voor de peiling van het ministerie van Justitie en Veiligheid vragen wij inwoners of zij erop vertrouwen dat de toewijzing van langdurige huisvesting voor vluchtelingen uit Oekraïne niet ten koste gaat van andere groepen op de woningmarkt.
- Minder dan de helft (44%) geeft aan dat ze hier vertrouwen in hebben, 17 procent staat hier neutraal tegenover en bijna vier op de tien geven aan hier (helemaal) geen vertrouwen in te hebben (36%).
- Dit is gedaald sinds de meting van 14 april 2022 voor het ministerie van Justitie en veiligheid, toen deze vraag voor het eerst in de peiling werd gesteld.¹

Figuur 19. Ik vertrouw erop dat de toewijzing van langdurige huisvesting voor vluchtelingen uit Oekraïne gebeurt zonder dat dit ten koste gaat van andere groepen op de woningmarkt. Basis: alle Nederlanders, n=1.091. Bron: 10^e flitspeiling vluchtelingen uit Oekraïne, ministerie van Justitie en Veiligheid

¹ voor meer inzicht in de ontwikkeling over de periode maart 2022 - mei 2023, zie peiling van Justitie en Veiligheid:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2023/05/25/flitspeiling-10e-vluchtelingen-uit-oekraïne-mei-2023>

5

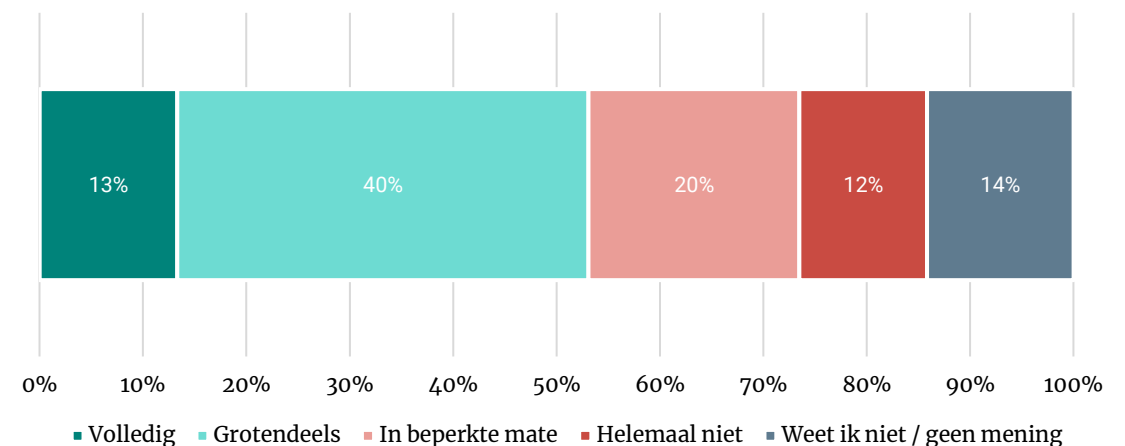
Nieuwe tegenstellingen

Draagvlak houding regering jegens oorlog Oekraïne

Helft staat volledig of grotendeels achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne

- Net iets meer dan de helft van de bevolking staat volledig of grotendeels achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne (53%). Een derde staat hier in beperkte mate of helemaal niet achter (32%). Een groep van 14 procent geeft aan het niet te weten of hier geen mening over te hebben.
- Er is een sterke samenhang te zien tussen de mate waarin inwoners achter de manier staan waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne en met welke partij ze meer sympathie ervaren.
- Acht op de tien inwoners die in de oorlog tussen Oekraïne en Rusland meer sympathie hebben voor Rusland staan helemaal niet (81%) achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog. Dit ligt beduidend lager onder inwoners die meer sympathie ervaren voor Oekraïne (1%), voor beide partijen sympathie hebben (27%) of voor geen van beide sympathie ervaren (42%).

Figuur 20. In welke mate sta jij achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne? Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

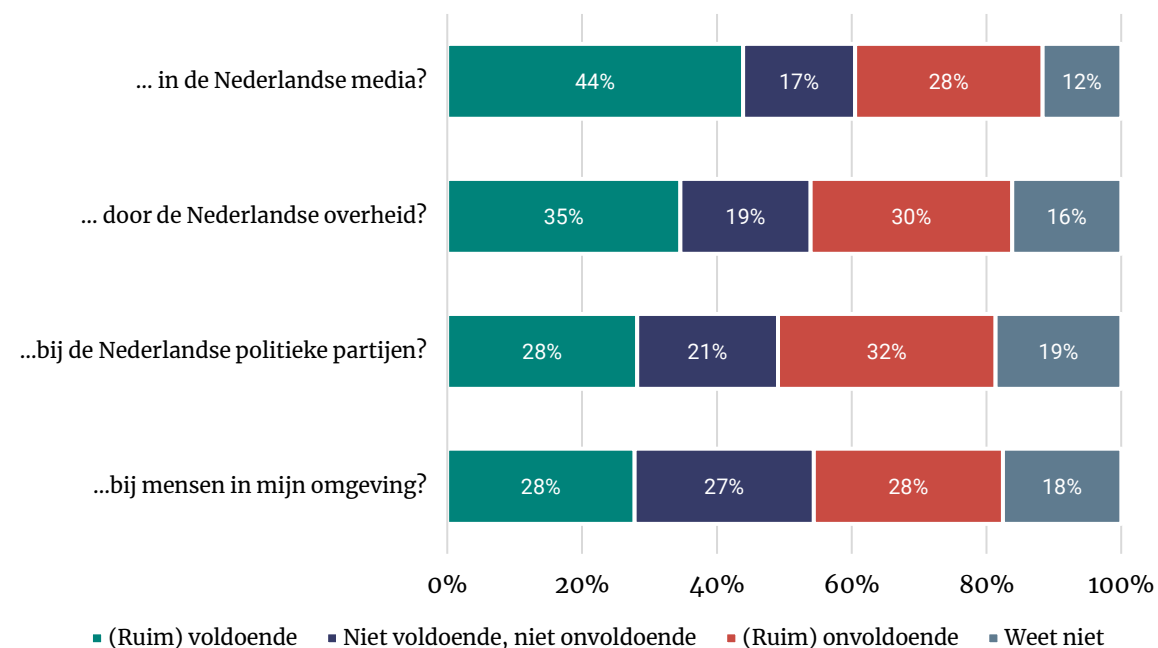
Andere oorlogen en conflicten

Een op de drie vindt dat er onvoldoende aandacht is voor andere oorlogen of conflicten in de wereld

- Wij vroegen aan inwoners in hoeverre zij vinden dat er voldoende of onvoldoende aandacht is voor andere oorlogen of conflicten in de wereld in de media, bij de overheid, bij politieke partijen en in hun omgeving.
- 44 procent vindt dat er in de Nederlandse media voldoende aandacht is voor andere oorlogen of conflicten in de wereld. Volgens drie op de tien is dit onvoldoende (28%).
- 35 procent vindt dat de Nederlandse overheid voldoende aandacht besteedt aan andere oorlogen of conflicten. Drie op de tien vinden dat dit niet het geval is (30%).
- 28 procent vindt dat er voldoende aandacht is voor andere oorlogen of conflicten bij Nederlandse politieke partijen, volgens drie op de tien is dit onvoldoende (32%).
- Inwoners zijn nog meer verdeeld wanneer het op de eigen omgeving aankomt. Zo vindt 28 procent dat mensen in hun omgeving voldoende aandacht hebben voor andere oorlogen en conflicten, noemt een even grote groep dat hun omgeving onvoldoende aandacht heeft (28%) en is 27 procent er neutraal over.

Figuur 21. In hoeverre vind je dat er voldoende of onvoldoende aandacht is voor andere oorlogen of conflicten in de wereld? Aandacht voor andere oorlogen of conflicten in de wereld ...

Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

6

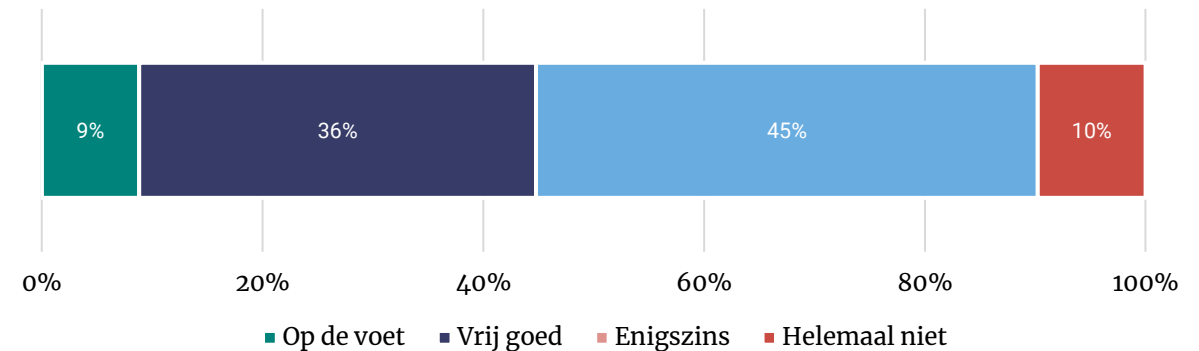
Vertrouwen in overheid en media

Informatievoorziening (1)

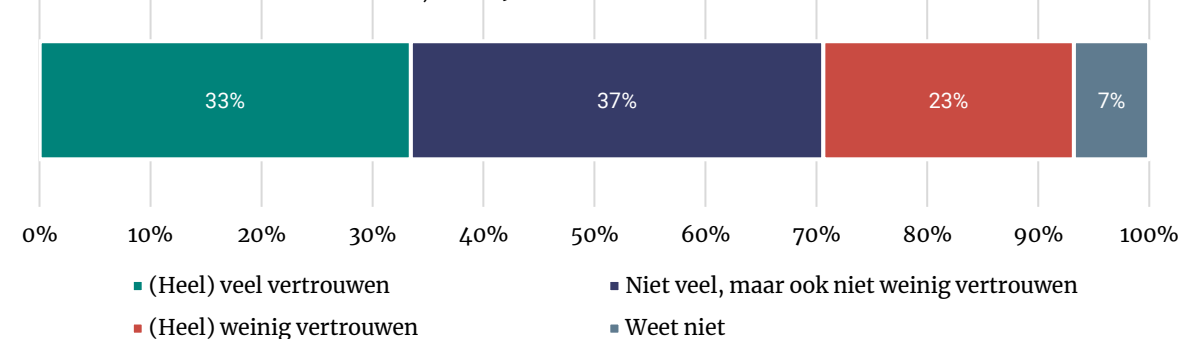
Verdeeldheid over vertrouwen in informatievoorziening overheid

- De meerderheid volgt het nieuws over de oorlog in Oekraïne vrij goed (36%) of enigszins (45%). Een klein deel volgt de oorlog op de voet (9%), terwijl een vergelijkbare groep het nieuws over de oorlog helemaal niet volgt (10%).
- Een derde heeft veel vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid over de oorlog in Oekraïne. Voor 37 procent geldt dat ze niet veel maar ook niet weinig vertrouwen heeft. Een kwart heeft weinig vertrouwen.
- 44 procent van de hoogopgeleiden heeft (heel) veel vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid. Onder laag- (25%) en middelbaar (28%) opgeleiden ligt dit aanzienlijk lager. Drie op de tien laag- (30%) en middelbaar (28%) opgeleiden geven juist aan (heel) weinig vertrouwen te hebben, aanzienlijk hoger dan het aandeel hoogopgeleiden (14%).
- Onder de inwoners die in de oorlog meer sympathie hebben voor Oekraïne, geeft bijna de helft aan veel vertrouwen te hebben in de informatievoorziening (45%), aanzienlijk hoger dan onder de inwoners die meer sympathie hebben voor Rusland (13%). Onder deze groep geven negen op de tien aan (heel) weinig vertrouwen te hebben in de informatievoorziening, onder de inwoners die meer sympathie hebben voor Oekraïne is dit een op de tien (11%).

Figuur 23. In hoeverre volg je het nieuws over de oorlog in Oekraïne? Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

Figuur 22. Hoeveel vertrouwen heb je in de informatievoorziening van de overheid over de oorlog in Oekraïne? Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

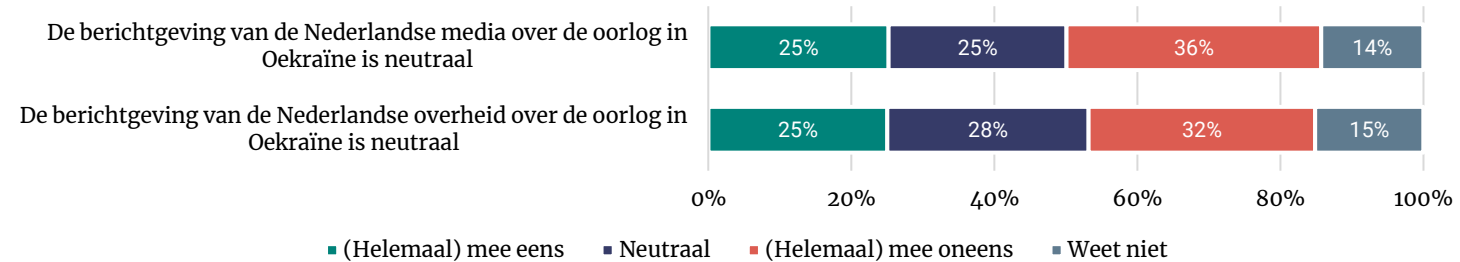

Informatievoorziening (2)

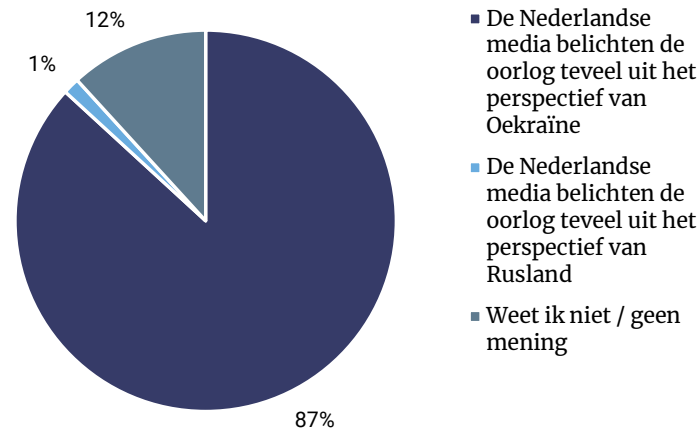
Inwoners verdeeld over neutraliteit berichtgeving

- Een kwart vindt de berichtgeving over de oorlog in Oekraïne vanuit de media (25%) en overheid (25%) neutraal. Ongeveer een derde vindt de berichtgeving van de Nederlandse media (36%) en de Nederlandse overheid (32%) niet neutraal.
- Van de groep die de berichtgeving niet neutraal vindt, noemen bijna negen op de tien dat de Nederlandse media en overheid de oorlog te veel uit het perspectief van Oekraïne belichten (resp. 87% en 85%).

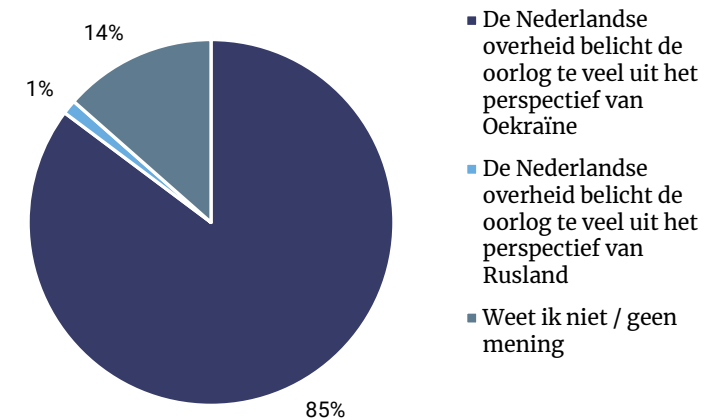
Figuur 24. In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen? Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

Figuur 25. Kun je aangeven welke stelling het beste bij jouw mening past? Basis: Nederlanders die aangeven dat zij de berichtgeving van Nederlandse media niet helemaal neutraal vinden, n=349.

Figuur 26. Kun je aangeven welke stelling het beste bij jouw mening past? Basis: Nederlanders die aangeven dat zij de berichtgeving van Nederlandse overheid niet helemaal neutraal vinden, n=304.

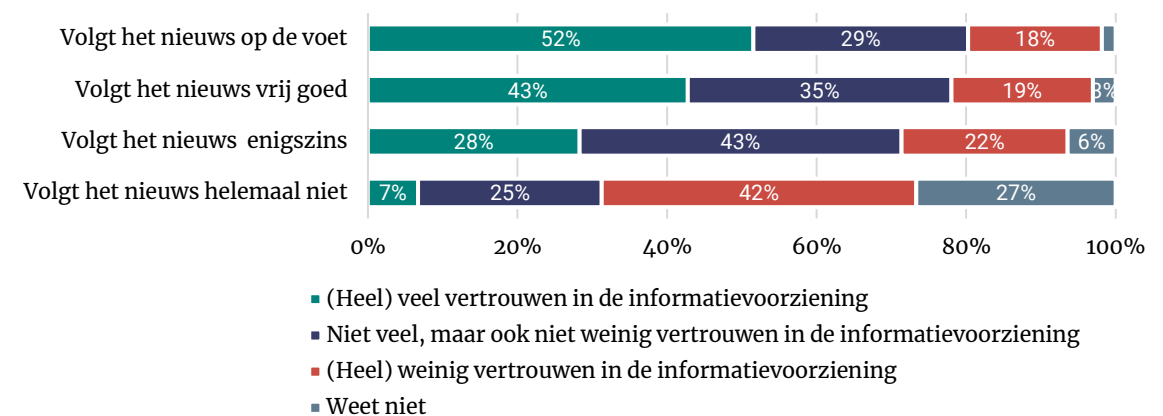

Informatievoorziening (3)

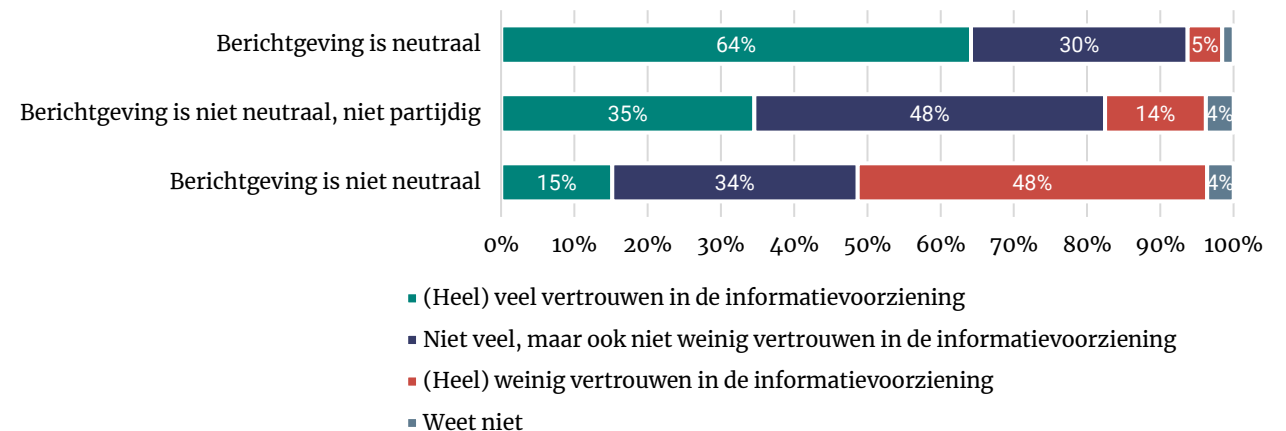
Inwoners die berichtgeving neutraal vinden, hebben vaak (heel) veel vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid over de oorlog

- We zien een duidelijke samenhang tussen in hoeverre inwoners het nieuws over de oorlog volgen en in hoeverre mensen vertrouwen hebben in de informatievoorziening.
- Mensen die het nieuws over de oorlog op de voet volgen, hebben vaak veel vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid over de oorlog (52%). Van de groep die het nieuws helemaal niet volgt heeft 7 procent vertrouwen in informatie van de overheid over de oorlog.
- Ook zien we een samenhang tussen inwoners die vinden dat de berichtgeving van de overheid al dan niet neutraal is en hoeveel vertrouwen ze hebben in de informatievoorziening.
- De groep die de berichtgeving van de overheid als neutraal beschouwt heeft ook vaker veel vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid (64%). Onder de groep die de berichtgeving als niet neutraal beschouwt is dit 15 procent.

Figuur 22. Hoeveel vertrouwen heb je in de informatievoorziening van de overheid over de oorlog in Oekraïne? Naar: In hoeverre volg je het nieuws over de oorlog in Oekraïne? Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

Figuur 23. Hoeveel vertrouwen heb je in de informatievoorziening van de overheid over de oorlog in Oekraïne? Naar: De berichtgeving van de Nederlandse overheid over de oorlog in Oekraïne is neutraal. Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

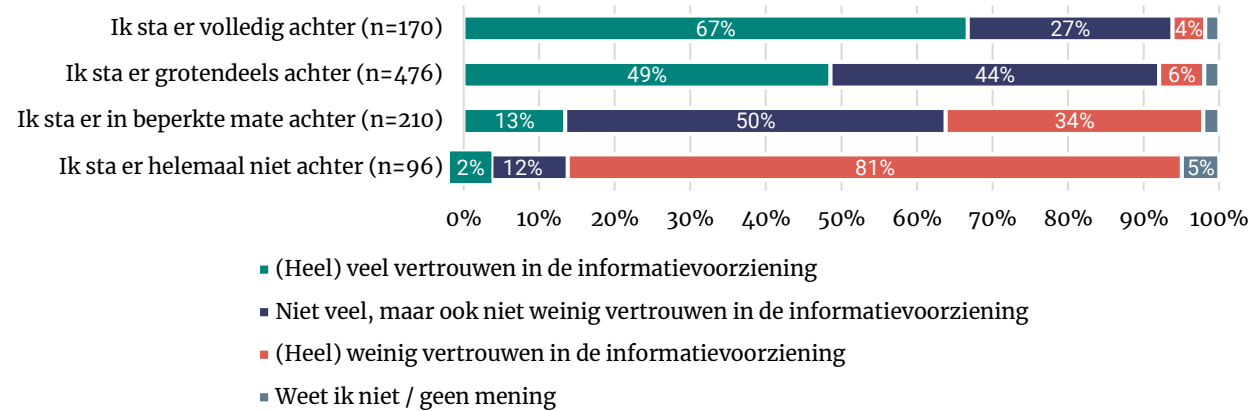

Informatievoorziening en draagvlak beleid

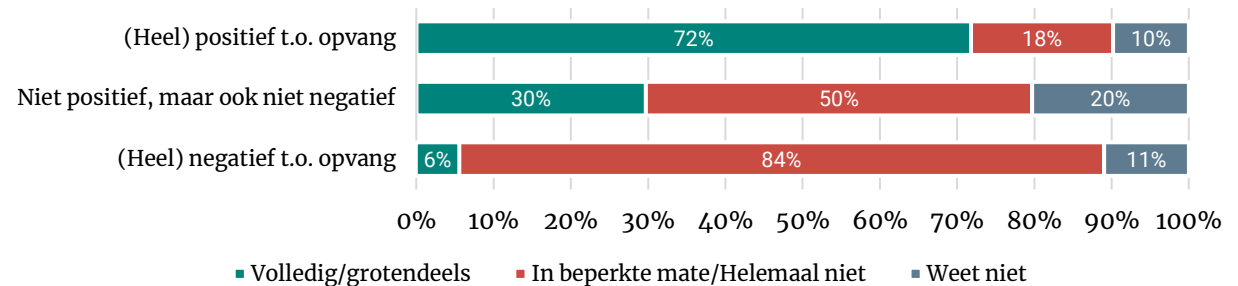
Inwoners die positief zijn over opvang, hebben meer vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid over de oorlog

- Het vertrouwen in informatievoorziening hangt samen met het draagvlak voor de aanpak van de Nederlandse regering. Twee derde van de groep die volledig achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne staat, heeft veel vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid (figuur 27). Onder de groep die grotendeels achter het beleid staat is dit de helft.
- Ook zien we de samenhang de andere kant op: van de inwoners die (heel) veel vertrouwen hebben in de informatievoorziening van de overheid, staat 53 procent volledig of grotendeels achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog. Onder inwoners die (heel) weinig vertrouwen hebben is dit 6 procent. De helft van de inwoners die (heel) weinig vertrouwen heeft, staat ook in beperkte mate of helemaal niet achter de houding van de Nederlandse regering (52%), aanzienlijk hoger dan het aandeel dat (heel) veel vertrouwen heeft (9%).
- Er is verschil in vertrouwen in informatievoorziening tussen de groep die positief tegenover de opvang van vluchtelingen staat en de groep die daar negatief tegenover staat (figuur 28). Bijna driekwart van de voorstanders van opvang heeft volledig of grotendeels vertrouwen in de informatievoorziening. Van de groep die negatief staat tegenover de opvang van Oekraïense vluchtelingen heeft 84 procent in beperkte mate of helemaal geen vertrouwen in de informatievoorziening

Figuur 27. Hoeveel vertrouwen heb je in de informatievoorziening van de overheid over de oorlog in Oekraïne? Naar: In welke mate sta jij achter de manier waarop de Nederlandse regering omgaat met de oorlog in Oekraïne? Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

Figuur 28. Hoeveel vertrouwen heb je in de informatievoorziening van de overheid over de oorlog in Oekraïne? Naar: Hoe positief of negatief vind je het dat vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland worden opgevangen? Basis: alle Nederlanders, n=1.091.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl